

ПЕРЕЛІК НАЙБІЛЬШ НЕБЕЗПЕЧНИХ ПРОЯВІВ ДІЯЛЬНОСТІ МІЖНАРОДНИХ ЗЛОЧИННИХ УГРУПОВАНЬ

Вітвицький А.С., ад'юнкт

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

У цій статті визначається та характеризується перелік найбільш небезпечних проявів діяльності міжнародних злочинних угруповань.

Ключові слова: злочин, об'єднання міжнародних злочинних угруповань, об'єкт злочинних зазіхань, кордон, спільний інтерес.

Vitvitskiy A.S. ПЕРЕЧЕНЬ НАИБОЛЕЕ ОПАСНЫХ ПРОЯВЛЕНИЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ МЕЖДУНАРОДНЫХ ПРЕСТУПНЫХ ГРУППИРОВОК / Днепропетровский государственный университет внутренних дел Украины, Украина

В этой статье определяется и характеризуется перечень наиболее опасных проявлений деятельности международных преступных группировок.

Ключевые слова: преступление, объединение международных преступных группировок, объект преступных посягательств, граница, общий интерес.

Vitvitskiy A.S. THE LIST OF THE MOST DANGEROUS DISPLAYS OF ACTIVITY OF INTERNATIONAL CRIMINAL GROUPMENTS / Dnepropetrovsk state university of internal affairs of Ukraine, Ukraine

The list of the most dangerous displays of activity of international criminal groupments is determined in this article and characterized.

Key words: crime, association of international criminal groupments, object of criminal trespasses, border, general interest.

Злочинні угруповання все активніше долають кордони, утворюють аналоги транснаціональних компаній, які займаються злочинним бізнесом. Простежується тенденція включення і організованої злочинності України в транснаціональні кримінальні структури. Тому криміногенну ситуацію в країні характеризують вкрай негативно.

Цю проблему досліджували Белкін Р.С., Биховський І.Е., Дулов А.В., О.Ф. Бантишев, В.Г. Лукашевич, І.В. Постика, О.П. Снігерьев, К.Г. Фетисенко, К.О. Чаплинський, В.М. Шевчук та ін.

Мета статті полягає в дослідженні небезпечних проявів діяльності міжнародних злочинних угруповань.

- Міжнародний тероризм. Не можна не відзначити, що значну частину контингенту, що поповнює ряди міжнародних злочинних утворень, складають особи, що брали участь у численних конфліктах у «гарячих точках» на території колишнього СРСР. Вони становлять небезпеку для всіх країн світу, оскільки навіть після закінчення конфліктів зберігають озброєння і структуру, займаються, поряд зі здійсненням терористичних актів, переправлянням наркотиків, вимаганням, торгівлею зброєю. Поява у величезних кількостях викраденої і контрабандної зброї різко підвищує небезпеку міжнародного тероризму в країнах СНД, чому сприяють деякі невирішені проблеми взаємодії цих країн.

Найбільш гостро проблеми взаємодії правоохоронних органів країн СНД позначаються при реагуванні на факти здійснення актів міжнародного тероризму [7].

Оскільки в сучасному світі все більшу цінність здобуває інформація, у тому числі науково-технічного та промислового призначення, найчастіше групи міжнародних злочинців починають спеціалізуватися саме на здійсненні цих злочинів. При цьому об'єктом злочинних зазіхань стає насамперед закрита технологічна інформація організацій, і підприємств країн СНД, що представляє значну цінність і найчастіше незахищена патентами [8].

- Загальнокримінальні злочини. Досить розповсюдженою є практика виїзду злочинців для вчинення злочинів в інші країни світу. Простежується посилення злочинних зв'язків між угрупованнями різних країн. Практикується здійснення на «замовлення» крадіжок, розбійних нападів з поверненням злочинців за кордон. При цьому викрадене майно збувається там само, що істотно затрудняє його виявлення. Так, керівник ломбарду «Невський» у м. Волгограді (Росія), викравши шляхом шахрайства кілька десятків

кілограмів ювелірних виробів, сховався в Києві, де при спробі збути цінності на нього напали злочинці, які були затримані. Керівник ломбарду був підданий екстрадиції. А з поверненням вилучених цінностей виникли серйозні проблеми [9].

Найбільшу небезпеку представляють міжнародні групи убивць, що працюють за замовленням. Такі замовлення надходять до них через посередників, що мають злочинні зв'язки в різних країнах.

- Легалізація злочинних доходів. За відсутності досить ефективної взаємодії податкових і митних органів країн СНД важко налагодити боротьбу з легалізацією злочинних доходів через торгово-закупівельні організації в країнах СНД. Злочинці, вивозячи кошти «чорним налом» чи шляхом укладання фіктивних угод, вкрай затрудняють роботу контролюючих органів. Відмивання «брудних грошей» набуває характеру злочинного інсценування, тому що наслідки злочинного результату (надприбутки) подаються державній фінансовій системі як легально отримані доходи.

Спочатку ця тема виникла на тлі прибуткового наркобізнесу, але згодом вона заповонила усі види транснаціональної злочинної діяльності. Термін неодноразово зустрічається в різних документах ООН, але одне з перших визначень «брудних грошей» запропоновано на Конгресі ООН у Гавані в 1990 році. Основними у відмиванні цих грошей є такі характеристики:

- приховання і маскуванню справжнього характеру джерела походження грошей, що мають кримінальне минуле;
- передавання права власності на майно кримінального походження легальній організації чи приватній особі, що можуть обґрунтувати правомірність походження майна;
- перетворення форми власності (із кримінальним минулим) у некримінальну.
- дроблення великої суми і її вливання у фінансову діяльність в обсязі недекларованого характеру, тобто обсяг кримінальної суми «брудних» у минулому грошей розчиняється в обсязі серій дрібних угод;
- документована демонстрація легальності «брудних» у минулому грошей. Наприклад, для колишньої практики були характерні покупки вигравшних лотерейних квитків, інсценування одержання спадщини від «підставних» багатих родичів і т.д.;
- перекидання грошей на рахунки різних осіб, а потім їхнє повернення у вигляді боргу, оплати реально невиконаних послуг;
- скупка банківських платіжних документів і цінних паперів;
- використання рахунків «на пред'явника»;
- придбання нерухомості, а потім легалізована реалізація з подорожчанням вартості за рахунок прихованого впровадження кримінальних коштів;
- підставне співзасновництво спільних підприємств із подальшим експортом-імпортом капіталів за кордон чи, навпроти, у країну перебування;
- перекачування грошей через банки країн, що мають пільговий податковий режим (Гонконг, Люксембург, Ірландія, Швейцарія);
- використання банківських авізо [10].

Високорентабельним у плані «відмивання брудних грошей» є використання злочинними структурами офшорних зон, що є відпрацьованими за своєю технологією «податковими притулками». Офшорні зони забезпечують високу таємність внесків і вкладників, що дозволяє накопичувати там колосальні суми. У деяких країнах діють десятки тисяч офшорних підприємств різної спеціалізації. Для організації такої компанії в країнах СНД необхідно затратити всього від 300 до 1000 доларів США.

Відкриття тіньових комерційних структур, що інсценують легальну економічну діяльність, імітуючи прибутковість підприємств, і легалізують доходи шляхом укладення «безтоварних договорів». Продуктивним для «відмивання» є такий спосіб: інсценування іноземних

інвестицій від фірм за кордоном, де капітали формувалися зі злочинних джерел за кордоном чи усередині країни, де формується «спільне підприємство».

Створення й інвестування підприємств за кордоном, з переведенням туди устаткування і капіталів. Це дозволяє підготувати місце для можливої втечі. В Україні в новому Кримінальному кодексі (2001 р.) введено ряд статей, які стосуються легалізації злочинних доходів (ст.207, 208, 209, 212 і інші), вони виділені в окремому розділі VII «Злочини у сфері господарської діяльності».

- Комп'ютерні кримінальні операції з грошима на рахунках вітчизняних і закордонних банків. Проникнення в бази даних конфіденційної інформації. У даний час організовані злочинні структури все частіше вчиняють доступ до електронних банків даних для здійснення великомасштабних економічних афер. Такі спроби найчастіше здійснюються як транснаціональні злочини одночасно на території декількох країн. З використанням комп'ютерних технологій злочинні угруповання вчинюють викрадення коштів з використанням підробки кредитних карток. Комп'ютерні технології використовуються і при здійсненні інших злочинів проти економічної безпеки країн СНД, наприклад, при здійсненні фальшивомонетництва.

У міжнародних злочинних угрупованнях з'явилися групи комп'ютерних зломщиків. Так, група зломщиків, що складається з американських, англійських і російських хакерів, восени 1997 року здійснила проникнення в комп'ютерні бази даних Міністерства оборони США. а навесні 1993 р. було зроблене розкрадання звіди цілком таємних відомостей.

Підробка грошей і документів. У зв'язку з тим, що підробка і збут грошей, документів і цінних паперів вимагає значних попередніх витрат і наявності злочинних зв'язків у різних країнах світу (без цього неможливо придбання дорогого устаткування і збут) ця діяльність уже давно перестала бути полем діяльності злочинців-одинаків і в даний час є одним із проявів діяльності міжнародних злочинних співтовариств. Існують цілі підпільні підприємства, що виготовляють підроблені паспорти різних країн. Особливо це характерно для нігерійських злочинних груп.

Усе більшого поширення набувають злочини, вчинені іноземцями, що здійснюють кваліфіковане, у промислових масштабах виготовлення підроблених документів. У тому числі збут підроблених закордонних паспортів; незаконний в'їзд в Україну і Росію; нелегальне проживання; неправомірне використання кредитних карток і інших міжнародних платіжних банківських документів. Виявлено факти встановлення іноземними громадянами злочинних контактів з нашими громадянами в цілях збуту товару, що користується попитом, обміну – валюти за підвищеним курсом і для здійснення інших, у тому числі загально-кримінальних, злочинів [11].

Останнім часом проявилися факти здійснення злочинів організованими міжнародними злочинними угрупованнями, які створюються як на основі національних злочинних організацій (китайські, японські, афганські, в'єтнамські, поєднані в централізовані злочинні співтовариства), так і на основі міжнаціональних груп, організованих за принципом знайомств і земляцтва, без чіткої координації між ними (нігерійці).

- Міжнародні економічні шахрайства. Кримінальними елементами починаються спроби за рахунок злочинних коштів приватизувати державні об'єкти, причому найбільш рентабельні. Злочинними угрупованнями плануються і здійснюються великомасштабні шахрайства з використанням уже наявних злочинних зв'язків. Створення спільних підприємств найчастіше є прикриттям для діяльності міжнародних злочинних співтовариств. Можна вже сміливо стверджувати, що на території країн СНД діють найнебезпечніші міжнародні злочинні групи, що спеціалізуються на економічних шахрайствах. Так, ті шахрайства, що заподіяли значний збиток економіці США і країнам Західної Європи, зв'язані з використанням «нігерійських листів» уже досить широко практикуються в Україні. Суть даної махінації – у направленні на ім'я організацій від імені державних органів африканських країн надзвичайно вигідних пропозицій на основі реалізації тих чи інших угод. Навіть переговори по цьому питанню проходять у будинках посольств за участю «дипломатичних» представників. Природно, усе завершується злочинним заволодінням грошима довірливих клієнтів.

Одним з найбільш небезпечних явищ останніх років стало злиття міжнародних злочинних організацій із представниками органів влади, банківським, промисловим капіталом, а також із правоохоронними органами. Те, що відбувається в країнах СНД, не може не викликати занепокоєння. У зв'язку з цим можна вказати на такі вкрай небезпечні тенденції:

- 1) значна частина дрібних і середніх банків потрапили під повний контроль мафіозних структур. Вони ж і контролюють насамперед зовнішньоекономічні операції, зв'язані з контрабандою, прихованням злочинних доходів, незаконних операцій при експорті-імпорті, при скупці цінностей за кордоном;
- 2) ряд великих банків використовує мафіозні структури з метою тиску на місцеві органи влади, правоохоронні органи, для вимагання під час здійснення низки свідомо невігідних для контрагентів дій;
- 3) великі банки і підприємства використовують мафіозні структури з метою заміни легального цивільного й арбітражного провадження злочинними розборами, санкціями за невиконання рішень яких є смерть;
- 4) у деяких регіонах керівниками адміністрації стають ставленики конкретних банків і фінансових груп. Те ж можна було сказати про багатьох колишніх членів уряду, що виконували їхні доручення в зовнішньоекономічній діяльності. Це призвело до того, що вільної торгівлі з цілим переліком стратегічно важливих товарів уже немає;
- 5) чимало великих корпорацій Заходу прямо займаються підкупом посадових осіб з метою укладення свідомо вигідних для них угод і заволодіння найбільш цінними галузями національної промисловості.

Так, останнім часом у російських засобах масової інформації часто повідомлялося про незаконні операції через підставні фірми між німецькою компанією «Сіменс» і керівництвом ФАПСІ Росії. Небезпека цього ще й у тому, що аналогічні угоди відбувалися між «Сіменс» і МВС Росії при закупівлі інформаційних систем для Головного інформаційного центру МВС Росії. Це створює реальну небезпеку для інтегрованих баз даних правоохоронних органів країн СНД;

- 6) злиття промислових корпорацій з організованою злочинністю породжує колосальний збиток для економіки держав СНД.

Як приклад можна навести цілу низку незаконних угод з транзиту товарів, здійснених у середині 90-х років у Росії. Так, завезені в Росію з Західної Європи товари на суму понад 15 млрд. доларів США оформлялися як наступним транзитом в Україну. Реалізовувалися вони тільки в Росії через підставні фірми. На Брянській митниці документи оформлялися як транзитні. У результаті збитки від сплати митних зборів і податків для Росії склали близько 5 млрд. доларів США [12];

- 7) у деяких випадках контрабанда маскується як внутрішні перевезення.
- Ухилення від сплати податків. Масштабне ухилення від сплати податків у країнах СНД досягли величезних розмірів, що самим негативним чином позначається на економіці та соціальному рівні розвитку ряду країн. Масове ухилення від сплати податків провадиться за участю міжнародних організованих злочинних структур, частина яких діє легально під виглядом комерційних організацій з перекиданням коштів за кордон. Ці операції відбуваються в сполученні з іншими видами економічних злочинів і не можуть бути виявлені без погодженої участі правоохоронних органів різних країн.
- Протидія розслідуванню злочинів. Стосовно аналізу способів приховання злочинів міжнародними злочинними організаціями слід зазначити, що і тут можливості злочинних угруповань набагато більше, ніж у традиційних злочинних груп. У першу чергу це пов'язано з прямою протидією розслідуванню таких злочинів.

На стадії підготовки до здійснення злочинів заходи протидії зводяться до проведення підготовчих дій (виявлення умов, спостереження за об'єктами, проникнення на об'єкт, установлення контактів з потрібними людьми, підбір виконавців і т.д.), що дозволяють здійснити задум з мінімумом перешкод і сховатися з місця злочину. Протидія на етапі дізнання

і слідства полягає в приховуванні злочинної діяльності й активному впливі на хід слідства з метою заведення його в тупик або направлення по «потрібному» лідерам злочинного світу сценарію. При цьому все частіше спостерігаються спроби використання міжнародними злочинними структурами корумпованих зв'язків, особливо серед працівників державних та правоохоронних органів:

- для забезпечення переправлення вантажів і цінностей через кордони;
- для протидії екстрадиції;
- для «відсікання» в процесі розслідування епізодів тяжких злочинів, вчинених за кордоном;
- витік конфіденційної інформації [13].

«Зоною підвищеного інтересу» організованих злочинних формувань є слідчі установи й органи кримінально-виконавчої системи. У випадку засудження ключовим інтересом злочинців стає створення найбільш сприятливих умов відбування покарання, вирішення питання умовно-дострокового звільнення з місць позбавлення волі [14].

До числа специфічних особливостей механізму вчинення злочинів транснаціональними злочинними співтовариствами відноситься те, що вони використовують наявні канали зв'язку для вчинення всляких злочинів. По цих каналах у різні країни світу найчастіше переміщуються наркотики, фальшиві гроші, зброя, радіоактивні речовини, антикваріат, цінності, злочинці, що ховаються від слідства і суду.

Саме основна властивість міжнародних злочинних угруповань – наявність каналів злочинних зв'язків відкриває шляхи для широкого спектра операцій із предметами, забороненими до обігу:

- незаконний обіг і виробництво зброї та спеціальних вибухових пристроїв;
- незаконне виробництво та наркотиків та сильнодіючих речовин;
- незаконний оборот сильних отрут та отруйних і радіоактивних речовин;
- торгівля людьми;
- незаконне переправлення людей через кордони;
- виготовлення і збут фальшивих грошей;
- міжнародна торгівля викраденими автомобілями;
- транснаціональний рекет на транспорті й автомагістралях.

Особливу небезпеку в даний час становлять міжнародні злочинні організації, що займаються виробництвом, контрабандним вивозом у сусідні країни і поширенням наркотиків. Уже самі масштаби цієї діяльності настільки великі і складні, охоплюють всю планету, що саме по собі здійснення цього злочину вимагає обов'язкової участі організованих злочинних співтовариств.

Так, у вересні 1995 р. за участю 8 УВС і 2 УВСТ Росії і МВС України проведена комплексна операція по перекриттю каналів контрабандного надходження наркотиків і зброї із-за кордону. Вилучено близько 100 кг наркотиків, 58 одиниць вогнепальної і холодної зброї, велика кількість боєприпасів, затримано незаконно ввезених товарів на кілька мільярдів карбованців [15].

З метою стабілізації криміногенної обстановки правоохоронними органами суміжних держав проведено дві оперативно-пошукових операції по маршруту прямування поїзда Душанбе – Москва. Викрито три організовані етнічні злочинні угруповання, порушено 35 кримінальних справ, додатково виявлено і взято на облік для подальшого оперативного відпрацьовування близько 200 правопорушників.

Очевидно, що вирішення проблеми боротьби з незаконним оборотом наркотиків, як свідчить аналіз даних криміналістичної характеристики цих злочинів, може бути знайдено лише в подальшій інтеграції зусиль декількох держав.

- Вимагання, вчинене транснаціональними злочинними угрупованнями. Можна виділити ряд типів транснаціональних злочинних угруповань, що спеціалізуються на вимаганні залежно від способу здійснення вимагання, особистості потерпілих і сфер злочинної діяльності.
 - 1) вимагання у відношенні співвітчизників, що виїжджають за кордон:
 - вимагання у відношенні співвітчизників, що займаються бізнесом в одній із країн СНД (китайці, в'єтнамці, громадяни України, що входять у злочинні угруповання, які діють за кордоном);
 - вимагання у відношенні дрібних торговців, що виїжджають за покупками за кордон (контролюється практично весь шлях їхнього пересування, момент покупки товарів і, як правило, за участю корумпованих митників, повернення до країни перебування);
 - вимагання у відношенні біженців, що залишили «гарячі точки»;
 - вимагання у відношенні дуже багатих підприємців із країн СНД, що здійснюють угоди за кордоном, особливо не цілком законні; у відношенні таких осіб злочинними угрупованнями ведеться дійсна економічна розвідка, у тому числі з використанням корумпованих зв'язків у правоохоронних органах у цілях заволодіння вигідним напрямком бізнесу, захоплення майна, вимагання великих сум грошей;
 - сексуальна експлуатація жінок, вивезених під різними приводами за кордон; так у середині 90-х років разом з поліцією моралі Швейцарії була ліквідована злочинна група, в яку входили працівники балету одного з російських театрів, що вивозили танцівниць у нічні клуби цієї країни і постійно обкладали їх «даниною», а найчастіше і били дівчат [16].
 - 2) організоване викрадення автомобілів:
 - організація викрадень у країнах Західної Європи (часто в змові з «потерпілим», що одержує частину суми і страховку, заяву про викрадення з запізненням, перегін декількох автомашин через кордон по тих самих підроблених документах через пункти митного контролю, виготовлення нових документів, номерів і збут у різних країнах СНД;
 - контроль за трасами перегонки куплених іномарок у країни СНД;
 - контроль за маршрутами міжнародних автотранспортних перевезень з нападами на водіїв чи вимаганням грошей вантажів, чи організації збуту викрадених вантажів (іноді разом з автомобілями) через підставні фірми.
- Злочини проти інтелектуальної власності. Останні роки характеризуються появою нових видів міжнародних злочинів, що, хоча і не прийнято відносити до проявів організованої злочинної діяльності, однак вони, власне кажучи, ними є. Це стосується, зокрема, порушень авторських прав, присвоєння чужої інтелектуальної власності. Справа в тому, що участь у здійсненні злочинів цілої групи осіб офіційно існуючої державної чи комерційної організації має риси системної злочинної діяльності з високим рівнем організації (наприклад, виготовлення і поширення «піратських» відеокaset і т.д.). Оскільки в даному випадку злочинна діяльність поширюється на кілька країн, то і боротьба з нею є спільним завданням правоохоронних органів декількох країн. Тут, по суті, повинен бути застосований весь комплекс слідчих дій і оперативно-розшукових заходів, аналогічний спільному розслідуванню організованої злочинної діяльності.

Криміналістичний аналіз транснаціональної організованої злочинності показує, що, по-перше, її рівень постійно зростає і займає усе більш помітне місце в структурі національної злочинності насамперед через недостатньо ефективну боротьбу з нею, по-друге, поява на території СРСР декількох суверенних держав створила додаткові труднощі в боротьбі з організованою злочинністю, що залишилася об'єднаною, і яка вимагає зовсім нових методів взаємодії між правоохоронними органами різних країн і нової організації цієї діяльності.

Грандіозні масштаби в даний час прийняли викрадення і незаконний вивіз культурних цінностей за межі країн СНД. Правоохоронним органам вдасться затримати лише невелику їхню частину. Однак прогрес у цьому напрямку безсумнівний.

ЛІТЕРАТУРА

1. Доклад Группы высокого уровня по угрозам, вызовам и переменам ООН «Более безопасный мир: наша общая ответственность» // Сайт Организации Объединенных Наций / [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.un.org/russian/secureworld/report.htm>.
2. Криміналістика: [підручник] / [П.Д. Біленчук, В.К. Лисенко, Н.І. Клименко та ін.]; [за заг. ред. П.Д. Біленчука]. – [2-ге вид., випр. і доп.]. – К.: Атіка, 2001. – 544 с.
3. Криміналістика: [підручник] / [П.Д. Біленчук, В.К. Лисенко, Н.І. Клименко та ін.]; [за заг. ред. П.Д. Біленчука]. – [2-ге вид., випр. і доп.]. – К.: Атіка, 2001. – 544 с.
4. Про ратифікацію Конвенції Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності та протоколів, що її доповнюють (Протоколу про попередження і припинення торгівлі людьми, особливо жінками і дітьми, і покарання за неї і Протоколу проти незаконного ввозу мігрантів по суші, морю і повітря): Закон України від 4 лют. 2004 р. № 1433-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 19. – Ст. 263.
5. Криміналістика: [підручник] / [П.Д. Біленчук, В.К. Лисенко, Н.І. Клименко та ін.]; [за заг. ред. П.Д. Біленчука]. – [2-ге вид., випр. і доп.]. – К.: Атіка, 2001. – 544 с.
6. Босхолов С.С. Организованная преступность и коррупция в России / С.С. Босхолов // Актуальные проблемы теории и практики борьбы с организованной преступностью в России: Материалы научно-практической конференции (17-18 мая 1994 года). – М.: Московский институт МВД России, 1994. – С. 35–40.
7. Криміналістика: [підручник] / [П.Д. Біленчук, В.К. Лисенко, Н.І. Клименко та ін.]; [за заг. ред. П.Д. Біленчука]. – [2-ге вид., випр. і доп.]. – К.: Атіка, 2001. – 544 с.
8. Зорин Г.А. Стратегия борьбы с транснациональной преступностью / Г.А. Зорин, О.О. Танкевич // Гродно, 1997. – С. 26–27.
9. Криміналістика: [підручник] / [П.Д. Біленчук, В.К. Лисенко, Н.І. Клименко та ін.]; [за заг. ред. П.Д. Біленчука]. – [2-ге вид., випр. і доп.]. – К.: Атіка, 2001. – 544 с.
10. Зорин Г.А. Стратегия борьбы с транснациональной преступностью / Г.А. Зорин, О.О. Танкевич // Гродно, 1997. – С. 26–27.
11. Григорьев П.В. Проблемы раскрытия и расследования преступлений, связанных с иностранными гражданами и совершаемые в сфере рыночных отношения / П.В. Григорьев // Выявление, раскрытие и расследование преступлений, характерных для рыночных социально-экономических отношений. – Тула: ВЮЗШ, 1993. – С. 41–44.
12. Криміналістика: [підручник] / [П.Д. Біленчук, В.К. Лисенко, Н.І. Клименко та ін.]; [за заг. ред. П.Д. Біленчука]. – [2-ге вид., випр. і доп.]. – К.: Атіка, 2001. – 544 с.
13. Криміналістика: [підручник] / [П.Д. Біленчук, В.К. Лисенко, Н.І. Клименко та ін.]; [за заг. ред. П.Д. Біленчука]. – [2-ге вид., випр. і доп.]. – К.: Атіка, 2001. – 544 с.
14. Кувалдин В.П. Сушность и основные направления противодействия организованных преступных структур органам внутренних дел / В.П. Кувалдин // Проблемы борьбы с организованной преступностью: Материалы научно-практической конференции (28-29 ноября 1995 г.). – М.: Московский институт МВД России, 1996. – С. 41–44.
15. Криміналістика: [підручник] / [П.Д. Біленчук, В.К. Лисенко, Н.І. Клименко та ін.]; [за заг. ред. П.Д. Біленчука]. – [2-ге вид., випр. і доп.]. – К.: Атіка, 2001. – 544 с.
16. Криміналістика: [підручник] / [П.Д. Біленчук, В.К. Лисенко, Н.І. Клименко та ін.]; [за заг. ред. П.Д. Біленчука]. – [2-ге вид., випр. і доп.]. – К.: Атіка, 2001. – 544 с.